

table, car *ħarrās* pertany a una arrel ben coneguda, i Dozy documenta el mot en el Mawerdí. També es pot pensar en el nostre *ħarrās* 'mentider' com a malnom tornat nom de persona. —³ Asín atribueix aquest origen a l'*Alfarrasí* valencià, però és una idea insostenible puix que aquest té -s- sonora: feia etim. catalanes sense saber un borrall de la nostra llengua. Com ja suggereix la forma *Alharrasin* del Re partiment, es tracta d'*Alħarrāzīn* 'la sabateria'.

Alfàs 'farratge', V. *alfals* ('part de la nansa', V. *faç*)

Alfè, no és un cpt. de *fe* 'fenc', com diu *AlcM*, amb ALBUS 'blanc', puix que justament és de color rogenc ('trifolium rubens, trifolium incarnatum'), sinó una mera variant de *fe* amb aglutinació de l'article *el*, consagrada per la necessitat de parlar clarament diferenciant dels homònims *la fe*, *fer* adj., *fer* verb

ALFENÍ o ALFENIC, ALFANI(C), 'espècie de pasta de sucre i oli d'ametlles, molt dolça', de l'àr. *fānīd*, i aquest del persa *pānīd*, que designen dolços semblants. □ 1.ª doc.: *alfanī*, 1403; *alfenic*, 1575.

Alfaní apareix en el doc. valencià de 1403, en el *Receptari* de Micer Johan (1466, que crec també valencià; cites d'*AlcM*, s. v. *alfanic*) i en JRoig: «ella tenia / un sols fill car: / de cavalcar / e d'homenia / gens no-n tenia: / tant lo guardava, / y l'apartava / de tot perill, / que féu son fill / hom femení, / fet d'*alfanī* / e d'orelletes, / çucre, casquetes, / e viciat, / tot mal criat, / fet a son loure» (*Spill*, v. 1012). La variant *alfanic* s'usa espt. en diversos parlars valencians (ja documentada allí el 1665, en un text citat per la Bibliografia de Ribelles), entre ells a Castelló: «estos jóvens se figuren que io me canse, com si fore d'*alfanic!*» (Guinot, *Esc. Castellon.*, p. 44). En canvi és amb -e- la forma que registra OPou (1575): «*alfenic* o sucre cordellat: penidia, -orum» (citat entre *sucre candí* i *sucre roig*, p. 197). D'altra banda la forma sense consonant final es va mantenir a les Illes.

Escrivia Martí Pont (1672-1766) mall.: «oh taula regalada! / Oh divino menjar molt suavíssim! / vianda apreciada, / *enfani* de los cels molt gustosíssim» (JMBover, *BiEscrBal.* II, 131.1.4). I a Menorca Camps Merc., si bé ens adverteix que avui és paraula quasi oblidada, diu que «en 'pla' de Menorca trobar una cosa un *ausení* vol dir 'trobar-la un sucre, fer-se'n llepadits'», i en el seu mateix llibre la veiem en una poesia de J. Vivó (1715-80) (tot i que alguns ho han entès com si fos *au fenix*): «el que ho ha despreciat, / aquest mereix corregir, / i en raó li podem dir / que no 'n té necessitat; / perquè un qui va atalantat / tot ho troba un *ausení*» (*Folkl. Men.* I, 216, 231).

El mateix mot aràbic va donar el port. *alfenim* i el cast. *alfeñique* [c. 1340], per al qual s'han de veure Dozy (*Gloss.*, 112, i *Suppl.* II, 284a) i el DCEC I, 115 (i IV 912b); les fonts hispano-àrabis confirmen l'ús en l'àrab de la Península: Abenalbéitar, *RMa.* (*fānīd* o *fānīd* «zucarum»), i *PAlc.* *finīd* o *finīd* («alfeñique»). Com ja va indicar Dozy, es tracta d'un manlleu del persa *pānīd* «species dulciorum, saccharum» (Vu-

llers). No puc assegurar si és coneguda la derivació d'aquest mot persa dins l'irani,¹ ni si és encertada la idea, gens inversemblant, que sigui un derivat de l'avèstic *padnī* 'senyora' (Bartholomae, *Airan. Wb.*, 844; pertanyent a l'arrel panindoeuropea dels síndonims gr. *πότνια*, *δέσ-ποινα*, ll. *potis* 'poderós', etc.). De tota manera, que en àrab el mot és d'origen irani està confirmat no sols per la seva absència en els lexicògrafs clàssics sinó per la manca d'una arrel semítica de sentit adequat (*fnđ* vol dir 'delirar' o 'mentir') i també perquè la mena de *fānīd* 'alfení' citada en primer lloc és el *fānīd sigzī* o sigui 'alfení provinent del Sidjistan'; d'altra banda el b. ll. *penidia*, -orum, que OPou dona com a traducció del seu *alfenic*, és evidentment un altre manlleu d'aquest mot persa, fet per l'altra ribera del Mediterrani. L'addició de la -c de la variant *alfenic*, *alfa-*, i del -que del castellà, podria explicar-se potser per una pronúncia alterada de la -d aràbiga com a -k. També pogué haver-hi confusió amb un mot aràbic diferent: *fāniq*, que en l'espanyol Abenbadrun (c. 1200) significa «molliter habita atque educata (puella)» i deriva de *fānaq* 'fer-se el llepafils, el desmenjat' («fastidire», *RMa.*), significat que s'hauria conservat en el derivat cast. *alfeñicarse* «remilgarse», «adelgazarse». Més detalls i altres derivats d'aquest mot aràbic en el DCEC.

¹ Manca en el *Grundiss* de Horn, i res semblant en els diccs. pelvís de Nyberg ni McKenzie, car és ben incert que pugui relacionar-se amb el persa i pelví *panīr* 'formatge'.

Alfènid [DFa. *alfènid*], nom d'un aliatge de níquel, etc.: segons el Webster-Merriam és derivat del cast. *alfeñique*, V. *alfení*; «perquè sembla una capa de sucre amb què es cobreix un altre metall», però més aviat hem d'entendre-ho en el sentit de derivat, per químics, de l'àr. *al-fānīd*, original del mot castellà

Alferes, pres del cast. *alferéz* abans 'banderer' i avui 'sub-tinent' (per a la història i origen aràbic del qual, veg. DCEC I, 116)

ALFERESSIA, 'malaltia epilèptica dels infants', mot d'origen aràbic si bé d'etimologia incerta, probablement degut a una confusió popular entre les locucions àrabis *an-nār al-fārisīya*, que designa una forma maligna d'erisipela (el foc pèrsic), i *al-cilla al-fāli-ġīya* nom d'una mena de mal relacionat amb la paràlisi o l'hemiplegia. □ 1.ª doc.: 1460, *Spill* de JRoig.

Aquest, que era metge, l'usa en un passatge on queda ben caracteritzat com un mal greu de les criatures, i el fet de figurar al costat d'*epilèpsia* sembla suggerir que no fossin mals molt diferents: «mudar de dides / --- / altà-li'n una / que --- / ab almorzàs --- / turmes, rasoles / --- feya tastar, / li féu guastar / la bona let; / lo pobrellet / pres-lo l'espasme, / barretes, asme, / *alferecia*, / epilepcia / e molt alforro, / torcè lo morro: / hagué bocatge / e foch salvatge» (v. 5247). El *Receptari* de 1466 del valencià Micer Joan (veg. l'ed. de Moliné en *BABL* VII, 425) dona una «recepta per a guarir *alferecia* --- sia pres[s]a